

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Enheten för digital infrastruktur och säkerhet
103 33 Stockholm
Per e-post fi.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm den 2 juni 2023

Remissyttrande avseende Posttjänst för hela slanten (SOU 2023:4), Dnr Fi2023/00486

Sveriges Tidskrifter är landets största branschorganisation inom medieområdet och representerar över 380 tryckta och digitala konsument-, fack-, organisations- och kulturtidskrifter. Tidskriftsbranschen omsätter årligen 6,7 miljarder kronor och Sveriges Tidskrifters medlemmar representerar cirka 75 % av denna omsättning.

Sveriges Tidskrifter har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter avseende det ovan nämnda betänkandet och ber att få anföra följande.

Sammanfattning

- Sveriges Tidskrifter vill framhålla vikten av att säkerställa att rikstäckande journalistik kan nå ut till alla invånare i landet till rimliga villkor.
- Sveriges Tidskrifter tillstyrker utredningens förslag om att i postlagen uttryckligen ange tidningar och tidskrifter som inkluderade i den samhällsomfattande posttjänsten.
- Sveriges Tidskrifter avstyrker utredningens förslag om tre dagars befordringstid då det kommer innebära en avsevärd försämring som riskerar att få negativa konsekvenser för tidskriftsjournalistiken.
- Sveriges Tidskrifter anser att regeringen skyndsamt bör tillsätta en särskild utredning om tidningsdistribution inklusive ett särskilt tidskriftsstöd.

Allmänna utgångspunkter

Sveriges Tidskrifters medlemmar bidrar med rikstäckande journalistik som tillgodoser medborgarna med en rad produkter som är viktiga för samhällets grundläggande demokratiska värden. Distribution av tidskrifter till hushåll i hela landet är viktigt ur ett demokratiperspektiv. Tryckta tidskrifter dominerar utgivningen för Sveriges Tidskrifters medlemmar och tidskriftsbranschen är alltså i stort beroende av rikstäckande distribution. Sveriges Tidskrifter är därvidlag angelägna om att det kan säkerställas att rikstäckande journalistik i form av tidskrifter och tidningar kan nå ut i hela landet till rimliga villkor.

Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning och fortsatta utmaningar

Sveriges Tidskrifter tillstyrker utredningens förslag att i postlagen uttryckligen ange tidskrifter som inkluderade i den samhällsomfattande posttjänsten. Att tidskrifter är inkluderade i den samhällsomfattande posttjänsten är helt centralt för att säkra grundläggande demokratiska värden som tryck- och yttrandefrihet samt mediefrihet. Förändringen är ett viktigt steg för att framgent säkra allmänhetens tillgång till journalistik i hela landet, men behöver kompletteras med fortsatt analys och utredning av distribution och prissättning av tidningar och tidskrifter när alternativ till Postnord saknas, något som utredningen lyfter och som är nödvändigt för att säkra likvärdig tillgång till journalistik i hela landet.

Servicenivåer i den samhällsomfattande posttjänsten

Som framgår ovan dominerar tryckta tidskrifter alltså utgivningen för Sveriges Tidskrifters medlemmar som därmed har ett stort beroende av rikstäckande distribution. Sveriges Tidskrifter har framfört till utredningen att krav bör ställas på den samhällsomfattande posttjänsten så att tidningar och tidskrifter kan komma ut i hela landet med rimliga villkor. Ett av villkoren skulle kunna vara att produkterna distribueras med en fast utdelningsdag alternativt en fast utdelningsperiod som består av maximalt två dagar till ett rimligt pris. Det är en förutsättning för tidskrifternas affärsmodell för att kunna möta sina kunder och medborgarnas krav. Det framförda förslaget inklusive fast utdelningsdag avfärdas av utredningen samtidigt som den delar bilden av att prissättningen och utdelningstakten för tidskrifter och tidningar riskerar att bli ett betydande samhällsproblem och själva understryker att distribution av tidningar är viktig ur demokratisynpunkt.

Utredningen föreslår istället en övergång till en tre dagars befordringstid trots att utredningen fastslår att förändringen skulle skapa betydande problem för dagstidningar, gratistidningar och tidskrifter. Förslaget om en tredagars befordringstid ska ses i ljuset av den serie serviceneddragningar som skett för den postala distributionen och som med all sannolikhet kommer att fortsätta.

Om förslaget om tredagars befordringstid blir verklighet kommer situationen för tidningsdistribution där alternativ till Postnords distribution saknas att bli akut. De problem som den redan genomförda varannandagsutdelningen har inneburit för tidskrifter med nyhetsförmedling och aktualitetsutgivning kommer att fördjupas ytterligare, med följderna att vissa titlar kommer att tvingas att gå ner i utgivningstakt. Ett genomförande av förslaget med tre dagars befordringstid riskerar därmed att medföra allvarliga konsekvenser för tidskrifter som distribueras i papper och i förlängningen för de medborgare som vill kunna ta del av sitt innehåll i tryckt form. Det aktuella förslaget kommer att slå mest negativt mot boende i glesbygd – där alternativ till Postnords distribution saknas. Förslaget riskerar därför att leda till att läsare i framförallt glesbygd riskerar att inte kunna ta del av aktualitetsjournalistik på samma sätt som idag. Även utredningen tillstår att en sådan utveckling kan bli följderna av tre dagars befordringstid och pekar på behovet av en särskild utredning om hur problematiken kan avhjälpas.

En annan viktig parameter som riskerar att påverkas av en oregelbunden distribution är tidskrifternas annonsaffär. Sveriges Tidskrifters medlemmar erbjuder attraktiva alternativ för annonsörer som söker nischkanaler. Om utredningens förslag blir verklighet riskerar tidskrifternas annonsaffär att påverkas negativt, då annonsbudskap behöver nå ut samtidigt i hela landet. Därtill finns en stor risk att befintliga prenumeranter väljer att avsluta sin prenumeration om de nås av sin journalistiska produkt först när den är inaktuell. Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker Sveriges Tidskrifter utredningens förslag om tre dagars befordringstid.

Som framgått ovan tillstyrker Sveriges Tidskrifter utredningens förtydligande om att tidskrifter ska omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten. Trots att tidskrifter föreslås att omfattas kvarstår emellertid stora utmaningar för tidskrifterna. Det innebär i förlängningen att en effektiv nationell distribution i områden där alternativ till Postnord inte finns kan komma att försvåras avsevärt. Därtill tillkommer problem kopplade till prissättning av distributionen. Sveriges Tidskrifter vill därför understryka behovet av att Sverige inför en ordning liknande den i andra nordiska länder med en särskild postal lösning för tidnings- och tidskriftsdistribution i glesbygd. En sådan ordning måste dock ha rimlig utdelningsfrekvens och rimlig prissättning. Som tidigare nämnts konstaterar utredningen att förslaget om mindre frekvent utdelning riskerar att slå hårt mot möjligheten till tidnings- och tidskriftsdistribution i områden där alternativ till Postnord saknas, framförallt glesbygd. Utredningen konstaterar i sitt betänkande att en väg framåt skulle kunna vara att använda särskild statlig upphandling i områden som saknar tidningsutdelning med tidningsbud. Modellen tillämpas i Norge där den norska staten upphandlar samhällsviktig distribution och därvidlag kan säkerställa att den sker till rimlig prissättning och med rimlig utdelningsfrekvens. En sådan ordning där staten tar ett ansvar för rikstäckande distribution av journalistik kan enligt Sveriges Tidskrifter vara en väg att gå, men i avsaknad av handfast förslag är det svårt, i detta läge, att uttala sig om en sådan ordning. Sveriges Tidskrifter ställer sig dock positiva till att utreda en variant där man kan säkra prissättning och utdelning.

Av det särskilda yttrandet från experten från Kulturdepartementet i betänkandet (s. 617–618) framgår: ”Postdistribution av tidningar och tidskrifter är därmed viktigt ur demokratisynpunkt eftersom den i dagsläget är en nödvändig förutsättning för att tidningar ska kunna spridas i hela landet. Posttjänster för tidningsdistribution behöver tillhandahållas med villkor som är relevanta och anpassade till tidningarnas förhållanden. Det är viktigt att det finns förutsättningar för att kunna ta emot nyhetstidningar oavsett var i landet man bor. Det är en grundläggande förutsättning att distribution av tidningar och tidskrifter omfattas av den samhällsomfattande posttjänsten för att krav ska kunna ställas på att och hur en sådan distribution ska tillhandahållas”. Sveriges Tidskrifter anser att det särskilda yttrandet från Kulturdepartementets expert sätter fingret på de negativa konsekvenser som riskerar att bli verklighet till följd av utredningens förslag.

Behov av samlad politik för tillgången till journalistik

Utredningen framhåller att tre dagars befordringstid riskerar att skapa betydande negativa effekter för postdistribuerade dagstidningar och tidskrifter och förefaller samtidigt dela bilden av att prissättningen för distribution av tidskrifter och tidningar riskerar att leda till att likvärdig tillgång till journalistik i hela landet försvåras. Utredningen understryker att distribution av tidningar och tidskrifter är viktig ur demokratisynpunkt. I sammanhanget konstaterar utredningen att de anser att en särlösning i likhet med den i Norge och den som föreslagits i Finland bör övervägas. Utredningen framhåller här att ett särskilt tidningsstöd bör övervägas utanför den samhällsomfattande posttjänsten men stannar dock vid att konstatera att ett sådant förslag inte ligger inom utredningens uppdrag. Sveriges Tidskrifter anser att det är otillfredsställande att potentiella lösningar lämnas outredda och dessutom riskerar att förbli det. I sammanhanget kan paralleller även dras till mediestödsutredningen Ett hållbart mediestöd för hela landet (Ds 2022:14). Även mediestödsutredningen framhåller tidskrifternas viktiga roll men även den utredningen landar i att distribution av tidningar och tidskrifter inte ingick i utredningens uppdrag. Det innebär att två olika utredningar på kort tid har understrukit tidskrifternas viktiga roll för demokratin utan att konkreta förslag för att säkra tillgången till tidskrifter har lagts fram. Sveriges Tidskrifter hyser en stor oro för

att tidskriftsjournalistiken riskerar att glömmas bort. Som en följd av de två aktuella utredningarna förordar därför Sveriges Tidskrifter att regeringen skyndsamt bör tillsätta en särskild utredning om tidningsdistribution inklusive ett särskilt tidskriftsstöd.

Sveriges Tidskrifter

Kerstin Neld
VD

Niklas Briselius
Jurist